

*Корчака М.В.**

ЛІСАБОНСЬКА УГОДА: НОВІ ІНСТИТУТИ ТА ІНСТРУМЕНТИ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЄС

У процесі розширення ЄС, коли кількість країн-учасниць збільшилась від 6 до 27, постало питання про ефективніше керування такою складною інституцією як ЄС. З метою покращення управління, керівники об'єднаної Європи запропонували внести певні зміни і початок цих змін – 1 грудня 2009 року, офіційна дата впровадження Лісабонського Договору. Лісабонська Угода є синтезом двох юридичних документів: Угода ЄС і Угода про функціонування ЄС. Цей документ спрямований на реформування системи управління ЄС, а також на зміцнення його ролі і позицій на світовій арені. Ця, багато в чому інноваційна угода, покликана закласти основи функціонування ЄС на найближчі 15-20 років.

Лісабонська Угода передбачає суттєві інституційні та функціональні зміни в сфері зовнішніх відносин та безпеки. Серед головних нововведень - запровадження чільної адміністративної посади постійного голови Європейської ради (головного політичного органу ЄС), що готуватиме наступні саміти Євросоюзу й головуватиме на них, а також виступатиме в представницькій ролі від імені ЄС. На цю посаду терміном на два з половиною роки був обраний колишній прем'єр-міністр Бельгії Херман ван Ромпей.

Нині на засіданнях Європейської ради, тобто на самітах ЄС, головами по черзі стають керівники держав чи урядів тих країн, які за ротацією головує по півроку в ЄС.

Європейська рада, яка досі була сукупністю самітів керівників країн ЄС, у свою чергу, стає постійною інституцією, що діятиме й поміж самітами.

Зміцнення загальної зовнішньої політики та політики безпеки є необхідною умовою перетворення ЄС в «силу, яка має на меті змінити напрямок світової політики... і обмежити глобалізацію моральними межами» [1]. У зв'язку з цим встановлення посади голови Європейської Ради має особливе значення для зовнішньої політики, оскільки вона досі здійснюється на основі міжурядового співробітництва.

Іншою інновацією є створення єдиної координаційної посади в зовнішньополітичній галузі, верховного представника ЄС із закордонних справ і політики безпеки, що отримує в підпорядкування створювану нову зовнішньополітичну й дипломатичну інституцію – Європейську службу зовнішніх дій. Ця посада замінить собою дві дотеперішні: верховного представника зі спільної зовнішньої політики і політики безпеки та комісара ЄС із зовнішніх відносин. Міністром іноземних справ Євросоюзу була обрана британка Кетрін Ештон.

Нова угода також запроваджує декілька дуже важливих інструментів, спрямованих на розвиток загальної зовнішньої політики та політики безпеки: Служба зовнішніх дій; Європейське Агентство з питань оборони; постійне структуроване співробітництво і принципи солідарності та узгодженості.

На особливу увагу заслуговують два інструменти, які фігурували в попередніх угодах: це Європейське Агентство з питань оборони (ЄАО) і постійне структуроване співробітництво.

* здобувач кафедри міжнародних відносин та зовнішньої політики Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Крушинський В.Ю.

Відтепер ЄАО виконуватиме три основні функції в сфері європейської політики оборони: визначатиме можливості оперативного реагування, нарощуватиме промислову і технологічну базу оборонного сектору і даватиме оцінку військовому потенціалу. Інакше кажучи, ЄАО стає технічним органом Ради з військових можливостей.

Постійне структуроване співробітництво – це спільний інструмент зміцненого співробітництва в сфері безпеки та оборони, спрямований на те, щоб полегшити створення центральної групи країн-членів, які б мали необхідні ресурси та прагнення для виконання більш просунутих стратегічних військових завдань, ніж ті, які здійснюються всіма країнами-членами. Слід зазначити, що існують нейтральні країни такі як Австралія, Ірландія та Фінляндія, які відповідно до своїх конституцій чи політичних позицій не можуть брати участь у військових союзах.

Президент ЄС Х. Ван Ромпей у своїй промові в Коледжі Європи підкреслив, що створені інститути та інструменти не означають, що зовнішня політика ЄС вже існує чи буде сформована найближчим часом – вони лише дозволяють поетапно формувати цю політику та впроваджувати її.

Література

1. European Council. Laeken Declaration on the Future of the European Union, Laeken, 15 and 15 December 2001.
2. Борко Ю. Актуальный комментарий. Институциональный кризис завершился /Европейский Союз: факты и комментарии. Выпуск 58: октябрь–декабрь 2009 г./ Под редакцией: Борко Ю.А. (отв.ред.), Буториной О.В., Журкина В.В., Потемкиной О.Ю., Москва, с. 5-9.
3. Данилов Д. Общая внешняя политика, политика безопасности и обороны /Европейский Союз: факты и комментарии. Выпуск 59: январь-март 2010 г./ Под редакцией: Борко Ю.А. (отв.ред.), Буториной О.В., Журкина В.В., Потемкиной О.Ю., Москва, с. 19-23.
4. Данилов Д. Общая внешняя политика, политика безопасности и обороны /Европейский Союз: факты и комментарии. Выпуск 61: июль-сентябрь 2010 г./ Под редакцией: Борко Ю.А. (отв.ред.), Буториной О.В., Журкина В.В., Потемкиной О.Ю., Москва, с. 18-24.